

Remiss om revidering av föreskrifter (HVMFS 2013:19) om klassificering och miljö kvalitetsnormer avseende ytvatten samt föreskrifter (HVMFS 2017:20) om kartläggning och analys av ytvatten

Västsvensk Vattenkraftförening
Fabriksvägen 5
522 91 Tidaholm
hillstrom.bredol@gmail.com
Johan Hillström, ordförande
070-316 40 50

2019-09-05

Havs- och vattenmyndigheten
vattenforvaltning@havochvatten.se

Havs- och vattenmyndighetens diarienummer, **2425-18**

Remiss om revidering av föreskrifter (HVMFS 2013:19) om klassificering och miljö kvalitetsnormer avseende ytvatten samt föreskrifter (HVMFS 2017:20) om kartläggning och analys av ytvatten

Västsvensk Vattenkraftförening lämnar härmed yttrande över rubricerad remiss.

Anstånd har begärts till att senast 2019-09-06 inkomma med yttrande.

YTTRANDE

Sammanfattning

Samrådsdokumenten är så helt osannolikt komplicerade att det går egentligen inte att lämna något remissyttrande. Det går inte att avgöra vad som kan vara bra eller dåligt. Det är helt omöjligt att kunna bilda sig någon säker uppfattning om i princip någonting. Konsekvenser för verksamhetsutövare framgår inte. Dessutom förutsätter HaV att HaV ska komma med ytterligare vägledningar. Revideringar av allehanda dokument ska också ske. Även om man skulle kunna sätta sig in i hela det nu remitterade förslaget så går det inte att se helhetsbilden. Det är ett jätteproblem att HaV hela tiden stegar sig fram och aldrig blir färdig med något. Till sist sitter man där med något helt orimligt. Inte heller går det att förstå konsekvenserna. Konsekvensutredning har låg trovärdighet och är även begränsad, särskilt i frågan om de slutliga konsekvenserna för verksamhetsutövare. Det remitterade förslaget är alltså inte rättssäkert.

Det går inte att tro att de föreslagna förändringarna kommer att leda till den politiska ambitionen om KMV eller mindre strängt krav för småskalig vattenkraft i den omfattning politikerna förväntar sig, ”fullt ut”. Kryphålen är alldeles för många och stora för de tjänstemän som önskar lite eller inget KMV och undantag i syfte att bli av med kraftverk. Särskilt med beaktande av att det finns tjänstemän som har följande uppfattning:

Vad som anförs i denna del om KMV och undantag bör göras tydligt att det avser stora vattenkraftverk av nationell eller regional betydelse och som är av betydelse för Sveriges reglerkraft. Det bör tydligare framgå att det inte avser mindre strömkraftverk – vilket är majoriteten av Sveriges vattenkraftverk (exempelvis ombyggda kvarnar eller sågverk som försetts med en turbin). För dessa anläggningar, som har ett väldigt litet energibidrag och inte bidrar till reglerkraften bör miljövärdena vara överordnade energiproduktionen i förhållande till verksamhetens påverkan på vattenmiljön. För dessa bedöms varken KMV eller mindre strängt krav vara aktuellt utan MKN ”God ekologisk status” (GES) ska uppnås i dessa vattendrag.

Det går inte att få annan uppfattning än att HaV’s styrning för att uppnå den politiska ambitionen om KMV och undantag ”fullt ut” är helt otillräcklig. Det måste till en helt annan arbetsmetodik som är enkel.

Konsekvensutredningen

Efter att Västsvensk Vattenkraftförening gått igenom den 14 sidor långa konsekvensutredningen är det att konstatera att tilltron till konsekvensutredningen som objektiv måste ställas på låg. Generellt följer konsekvensutredningen samma mönster som myndigheter och departements konsekvensutredningar i princip alltid gör, att konsekvensutredningar tar upp det som talar för ett förslag eller regeländring, inget som talar mot förslaget eller regeländringen. Västsvensk Vattenkraftförening kan inte hitta några negativa konsekvenser som framförs i konsekvensutredningen. Idel positiva saker. Det är givetvis fullständigt omöjligt att någon skulle kunna lyckas göra något så perfekt arbete att det inte skulle kunna tänkas få ens någon negativ konsekvens. Slutsatsen som måste dras är att negativa konsekvenser inte framförs. Dessutom är konsekvensutredningen behäftad med massor av text som närmast är att betrakta som propaganda för förslagen och regeländringarna. Detta gör konsekvensutredningen mycket tungläst och det är svårt att avgöra vad som kan tänkas vara propaganda eller reella konsekvenser.

HaV föreslår att bedömningsgrunderna m.m. lyfts ut ur HVMFS 2013:19 och görs om till vägledning. HaV framför ett antal positiva konsekvenser med detta, inga negativa konsekvenser framförs. Frågan som måste ställas, finns det verkligen inga negativa konsekvenser med detta? En negativ konsekvens, ur till exempel ett verksamhetsutövarperspektiv, med detta måste rimligen vara att vägledningar kan HaV ändra efter eget behag utan remissförfarande där HaV kan riskera dra på sig kritik. Medborgarens möjligheter till påverkan och insyn beskärs alltså med HaV’s nu liggande förslag. Detta borde rimligtvis vara en negativ konsekvens som HaV skulle insett och framfört i

konsekvensutredningen.

På sidorna 1-2, samt sidan 5 i konsekvensutredningen framför HaV följande:

I vattenförvaltningsförordningen (2004:660) (vattenförvaltnings-förordningen eller VFF) har det tydliggjorts att vattenmyndigheterna, i de fall alla förutsättningar är uppfyllda, ska förklara en ytvattenförekomst som konstgjord eller kraftigt modifierad samt besluta om undantag i form av förlängd tidsfrist eller mindre strängt krav enligt vad som anges i 4 kap. 3, 9 och 10 §§ VFF. Tidigare angavs att vattenmyndigheterna får förklara/besluta. Det ska-krav som nu finns i överordnad författning och intentionerna i förarbetena måste också få genomslag i myndighetens föreskrifter. HaV har tidigare beskrivit processen för förklarande av KMV och normsättning inklusive undantag i vägledande dokument. Eftersom det under sådana förhållanden och enligt vad som kan förstås av förarbeten inte har skett ett tillräckligt förklarande av KMV och beslut av undantag ser HaV därför anledning att nu göra dessa moment bindande i föreskrifter.

Sidan 5:

I nuläget anses inte tillräckligt antal vattenförekomster förklarats som KMV och/eller blivit föremål för undantag. HaV har tidigare beskrivit processen för förklarande av KMV och normsättning inklusive undantag i vägledande dokument, vilket inte lett till tänkt genomslag. Genom att göra dessa steg bindande i föreskrifter, bedömer HaV att fler KMV och undantag ska kunna pekas ut i enlighet med lagstiftarens intentioner.

Det är naturligtvis mycket positivt om vattenförekomster som i praktiken är kraftigt modifierade också juridiskt blir betraktade som kraftigt modifierade. Dock måste det ifrågasättas om HaV verkligen vet vad de håller på med, eller om HaV är objektivt i det som framförs. Så som HaV beskriver förhållandet stämmer det dåligt överens med vad andra myndigheter framför.

Vattenvårdsdirektör Joakim Kruse på Vattenmyndigheten Bottenviken har framfört att bytet av ”får till ska” har egentligen ingen betydelse eftersom Vattenmyndigheterna redan har klassat ”fullt ut”. Att HaV i det läget tror det skulle bli bättre genomslag i Vattenmyndigheternas utnyttjande av KMV och undantaget mindre strängt krav bara för att vägledningarna förs över till föreskrifter förefaller vara väldigt naivt. Vad HaV inte säger är att det naturligtvis är i HaVs egna vägledningar som de reella begränsningarna ligger för att kunna utnyttja ”fullt ut”. När HaV i vägledning till exempel framför att småskalig vattenkraft kan ersättas med vindkraft så kan man ju inte begära att det blir ”fullt ut”. Det är alltså i första hand HaV’s eget fel att det inte blivit utnyttjande ”fullt ut”. I andra hand är det tjänstemännen på länsstyrelserna hårda motstånd till ett utnyttjande av ”fullt ut” som är begränsande. Till exempel länsstyrelsen Skåne framför följande i sitt remissyttrande till HaV över utkastet till den nationella planen, citat: ***Vad som anförs i denna del om KMV och undantag bör göras tydligt att det avser stora vattenkraftverk av nationell eller regional betydelse och som är av betydelse för Sveriges reglerkraft. Det bör tydligare framgå att det inte avser mindre strömkraftverk – vilket är majoriteten av Sveriges vattenkraftverk (exempelvis ombyggda kvarnar eller sågverk som försetts med en turbin). För dessa anläggningar, som har ett väldigt litet energibidrag och inte bidrar till reglerkraften bör miljövärdena vara överordnade energiproduktionen i förhållande till verksamhetens påverkan på vattenmiljön. För dessa bedöms***

varken KMV eller mindre strängt krav vara aktuellt utan MKN "God ekologisk status" (GES) ska uppnås i dessa vattendrag., slut citat. Vad som är särskilt anmärkningsvärt med texten är att texten är beslutad av länsstyrelsens Kristian Wennberg. Kristian Wennberg sitter även i Vattendelelegationen som ska besluta om dessa KMV och undantag HaV nu talar om. Denne "lagstiftare" Kristian Wennberg har alltså en uppfattning som går diametralt mot både HaV's och den politiska ambitionen om "fullt ut". Att HaV tänker föra över icke bindande vägledningar till bindande föreskrift om "fullt ut" för att försöka tvångsstyra länsstyrelser och tjänstemän som kör solo är utmärkt. HaV har fått regeringsuppdrag 2019-07-04 att utveckla sitt vägledande material m.m. så det lever till den politiska ambitionen om "fullt ut". Det vilar nu ett exempellöst stort ansvar på HaV att göra vägledningar m.m. så det inte finns kryphål för Kristian Wennberg m. fl. Det är HaV ansvaret ligger på och, för att tala klarspråk, det är HaV som kommer att dras upp i galgen om det inte skulle råka bli "fullt ut" på något ställe, inga misstag accepteras. I detta ligger också att HaV i föreskrift måste framföra att småskalig vattenkraft är samhällsnyttig verksamhet, framförs inte detta kommer det knappast att bli något av med detta "fullt ut", och detta är i så fall HaV's fel. Det är nu upp till bevis för HaV att det blir verkstad och HaV är under luppen från alla håll. Departement, riksdagsledamöter, lokalpolitiker, journalister, branschorganisationer och inte minst verksamhetsutövare granskar varje liten detalj HaV gör och fordrar verkstad om detta "fullt ut". Det går inte att hålla på år ut och år in med alla HaV's nuvarande bromsande och ogenomträngliga rapporter och vägledningar. Sanering är nödvändigt och förväntas. Förenklingar är absolut nödvändigt. I regeringsuppdrag till HaV den 2019-07-04 framförs att det ska formuleras på ett sätt som är lättillgängligt. Detta kan givetvis inte innebära att HaV ska konstruera något som i princip ingen ens orkar läsa igenom, än mindre förstå innebörden och konsekvenserna av. Hittills har HaV klarat sig undan värre kritik genom att formulera och konstruera allt så den milda grad omständligt och komplicerat att det blivit så svårtillgängligt att ingen orkat ta till sig, än mindre kunnat förstå konsekvenserna. Berörda har därför helt enkelt nödsakats strunta i att lämna yttrande. Yttranden som egentligen skulle behövts lämnats har därför inte lämnats. Hur HaV har tolkat ett lågt antal remissyttranden kan man fundera på. Kanske HaV har tolkat det på så sätt att allt är bra? Någon som är normalt bra insatt i ämnena ska kunna läsa ett dokument på ett normalt sätt och förstå innebörden och konsekvenser. Nu liggande förslag i remissen uppfyller inte detta på långa vägar.

På sidan 13 i konsekvensutredningen skriver HaV följande: *Kommer HaV:s föreskrifter och ändringar av dessa medföra att alla vattenförekomster med vattenkraftverk kan förklaras som KMV?* Givetvis kan alla vattenförekomster klassas som KMV som har vattenkraftverk. Det räcker med en okulärbesiktning för att konstatera detta, och dokumentera. Är det en av människan skapad dammbyggnad i en vattenförekomst, ja då är det kraftigt modifierat. Nu liggande förslag gräver ner alla i byråkrati och utredningar som aldrig tar slut. HaV måste konstruera en helt annan modell om det ska bli rimligt och överkomligt för någon. HaV borde tänka efter lite. HaV borde fråga sig vad det kommer sig att inte en enda vattenförekomst med småskaliga vattenförekomst i hela landet är klassat som KMV. Det kan rimligtvis inte vara så att det absolut inte finns en enda vattenförekomst i hela landet med småskaliga vattenkraftverk som inte i praktiken är kraftigt modifierat. Alltså måste

något vara allvarligt fel och detta fel kan inte vara verksamhetsutövers fel, det måste rimligtvis vara myndigheternas fel och då i första hand HaV's fel som har konstruerat något så orehört komplicerat att det inte har gått att verkställa. Ramdirektivet för vatten tillkom år 2000 och i december 2015 skulle som huvudregel målet GES eller GEP vara uppnått. Målet skulle alltså vara uppnått för nästan fyra år sedan. Ännu nu fyra år sent har myndigheterna i princip inte ens börjat titta på detta med KMV. Det är inte förvånande att EU undrar var Sverige håller på med och Sverige får kritik av EU. Detta kan givetvis inte vara verksamhetsutövers fel, det måste vara myndigheternas fel. Myndigheterna konsumerar ofantliga mängder skattepengar och producerar så ofantliga mängder byråkrati att de som träffas av myndigheternas föreskrifter och regler inte har någon möjlighet att ta till sig av det på sådant sätt att de kan ta tillvara sin medborgerliga rättighet. Rättssäkerheten är satt ur spel. Om alla de skattemiljarder departementet lagt på myndigheter sedan ramvattendirektivets tillkomst i stället hade lagts på åtgärder hade i princip alla åtgärder varit utförda nu. HaV ursäktar sig med att det är komplicerat och därför måste det bli komplicerat. Detta resonemang håller inte, det är helt omöjligt att det ska behöva vara så komplicerat att de främsta experterna i landet inte kan greppa situationen. HaV har att hörsamma vad som står i Förordning (2011:619) med instruktion för Havs- och vattenmyndigheten, 6 §, där det framgår följande: *Myndigheten ska se till att de regelverk och rutiner som myndigheten förfogar över är kostnadseffektiva och enkla för medborgare och företag.*

Vidare på sidan 13 i konsekvensutredningen framförs att ägare till småskaliga vattenkraftverk är oroliga för att EU:s vattendirektiv pressar Sveriges regering att introducera regler att småskalig vattenkraft behöver rivas. HaV missförstår igen vad som menas. Det är givetvis inte EU:s vattendirektiv som pressar till utrivningar, det är den svenska tolkningen av EU:s vattendirektiv, myndigheternas tolkning, som pressar till utrivningar. Det är även så att Västsvensk Vattenkraftförening läser hur HaV yttrar sig i prövningsärenden. I princip i alla mål gör HaV det yttersta för att det ska bli avslag och ägaren ska tvingas till rivning av sitt kraftverk. HaV jobbar alltså offensivt för att försöka driva fram praxis på utrivningar av kraftverk. HaV's agerande i prövningsmål skrämmar och inget har framkommit som tyder på att HaV kommer att ändra sig. Verkligheten rimmar alltså ganska dåligt med vad som står i konsekvensutredningen. HaV skriver också att HaV bedömer att det finns inget allmänt förbud för småskalig vattenkraft. Varför skrivs detta? Är det ett allmänt förbud för småskalig vattenkraft som HaV vill ha? Med tanke på hur HaV yttrar sig i prövningsärenden så är det ett allmänt förbud mot småskalig vattenkraft HaV önskar och försöker driva fram i ny lagstiftning genom praxis. Vad HaV inte skriver i konsekvensutredningen är att det finns ett allmänt förbud för småskalig vattenkraft om normerna inte uppfylls. Det är alltså normerna HaV framledes kommer att använda sig av i prövningsärenden för att försöka få till rivningar av kraftverk som praxis. Detta borde framförts om det skulle varit objektivt i konsekvensutredningen och vad det kan föra med sig i fråga om konsekvenser för enskilda. Vad beträffar konsekvenser för verksamhetsutövare så framför HaV på flera ställen i konsekvensutredningen att HaV kan inte uttala sig om konsekvenserna för enskilda verksamhetsutövare. Det är ett oskick att konsekvenserna för verksamhetsutövare aldrig någonsin

ska kunna få framkomma i någon konsekvensutredning. Vad som händer är att orimliga konsekvenser framkommer när det är för sent och därefter får riksdagsledamöter stå i riksdagen och hålla på med interpellationsdebatter. Detta är inte en acceptabel tågorordning. HaV måste kunna presentera konsekvenserna för verksamhetsutövare och inte bara gömma sig bakom att man anser att det inte går att uttala sig om de konsekvenser myndighetens regelgivning leder till. Med tanke på den mycket stora mängd utredningar eller rapporter HaV producerar borde HaV även kunna utreda konsekvenserna för verksamhetsutövare.

Fyra specifika exempel från remissen

Det framgår av remissen att det finns behov av att öka transparensen och dokumentationen som ligger till grund för de bedömningar som görs när det gäller förklarande av KMV och utpekande av mindre strängt krav. Det måste förtydligas att detta avser särskilt också om det eventuellt inte blir förklarande av KMV eller mindre strängt krav. Detta är viktigt så medborgaren ska förstå varför det eventuellt inte blivit KMV eller mindre strängt krav så medborgaren i sådant läge ska kunna driva effektivare processföring mot Vattenmyndigheten.

I HVMFS 2017:20, 8 c §, punkt 1, bör **och** bytas till **eller**. Det bör stå följande: *...kvalitetsfaktorn hydrologisk regim i sjöar och vattendrag respektive hydrografiska villkor i kustvatten **eller** vatten i övergångszon **eller** morfologiskt tillstånd...*

Görs inte denna förändring blir detta ”och” en begränsning för att kunna KMV-klassa fullt ut. Detta ”och” får ses som ett exempel, bland väldigt många, på kryphål som i vissa lägen kommer att utnyttjas för att inte KMV-klassa eller utnyttja mindre strängt krav.

Remissen lever inte upp till det nya regeringsuppdraget att det ska vara lättillgängligt. Allt är något helt osannolikt komplicerat och omfattande som gör det otillgängligt. Ytterst få förstår någonting.

Ska de bilagda processchemana följas kommer alla att nödsakas gräva ner sig fullständigt i oändlig byråkrati och utredningar. Därefter vidtar mängder av rättsprocesser. Är det så vattenförvaltningen ska bedrivas?

Västsvensk Vattenkraftförening
Johan Hillström, ordförande